

Ustawa
z dnia 2016 r.
o sołtysach i radach sołeckich
oraz o zmianie niektórych innych ustaw

Art. 1

Ustawa określa zasady wyboru i funkcjonowania sołtysów i rad sołeckich w jednostkach pomocniczych gminy, o których mowa w art. 5 ustawy o samorządzie gminnym¹.

Art. 2

1. Mieszkańcy sołectwa tworzą wspólnotę samorządową.
2. Sołectwo wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.
3. Sołectwo nabywa osobowość prawną z chwilą wpisu do odpowiedniego rejestru prowadzonego przez gminę.

Art. 3

1. Organem uchwałodawczym w sołectwie jest zebranie wiejskie, a wykonawczym – sołtys. Działalność sołtysa wspomaga rada sołecka jako jego organ pomocniczy.
2. Sołtys oraz członkowie rady sołeckiej wybierani są w głosowaniu tajnym, bezpośrednim, spośród nieograniczonej liczby kandydatów, przez stałych mieszkańców sołectwa uprawnionych do głosowania.

Art. 4

1. Sołtys może uczestniczyć w pracach rady gminy na zasadach określonych w statucie gminy, bez prawa do głosowania. Przewodniczący rady gminy jest każdorazowo zobowiązany do zawiadamiania sołtysa, na takich samych zasadach jak radnych, o sesji rady gminy.

¹ Ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. RP z 04.04.2016 r., poz. 446).

2. W pracach rady gminy, z upoważnienia sołtysa, może uczestniczyć, w ramach uprawnień przyznanych sołtysom, członek rady sołeckiej upoważniony pisemnie przez sołtysa.

Art. 5

1. Rada gminy ustanawia zasady na jakich sołtysom oraz członkom rad sołeckich będzie przysługiwała dieta lub zwrot kosztów podróży służbowej.
2. Niezależnie od diet i zwrotu kosztów podróży służbowych sołtysom przysługuje zryczałtowane wynagrodzenie związane z pełnioną funkcją, wynoszące w skali miesięcznej połowę minimalnego wynagrodzenia określonego na podstawie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę².
3. Sołtys w związku z pełnioną funkcją nawiązuje stosunek pracy na podstawie wyboru.
4. Kwoty, o których mowa w ust. 1 i 2 nie obciążają funduszu sołeckiego.
5. Kwoty, o których mowa w ust. 2 pochodzą z budżetu państwa.

Art. 6

1. Sołtys korzysta z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym.

Art. 7

1. Sołectwo zarządza i korzysta z mienia komunalnego oraz rozporządza dochodami z tego źródła w zakresie określonym w statucie. Statut ustala również zakres czynności dokonywanych samodzielnie przez sołectwo w zakresie przysługującego jej mienia.
2. Sołectwo może również wykonywać inną, niż określona w ust. 1, działalność pożytku publicznego.
3. Rada gminy nie może uszczuplić dotychczasowych praw sołectw do korzystania z mienia bez zgody zebrania wiejskiego.
4. Wszystkie przysługujące dotychczas mieszkańcom wsi prawa własności, użytkowania lub inne prawa rzeczowe i majątkowe, zwane dalej mieniem sołeckim, pozostają nienaruszalne.
5. Do mienia gminnego mają zastosowanie, z zastrzeżeniem ust. 3, przepisy dotyczące mienia komunalnego.

² Ustawa z dnia 10 X 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (tekst jednolity Dz.U. RP z 01.12.2015 r., poz. 208).

Art. 8

1. Organizację i zakres działania sołectwa określa rada gminy statutem, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami.
2. Statut może przewidywać powołanie jednostki niższego rzędu w ramach sołectwa.
3. Statut sołectwa określa w szczególności:
 - 1) nazwę i obszar sołectwa;
 - 2) zasady i tryb wyborów organów sołectwa, w tym kwestie prawomocności zebrania wiejskiego;
 - 3) organizację i zadania organów sołectwa;
 - 4) zakres zadań przekazywanych sołectwu przez gminę oraz sposób ich realizacji;
 - 5) zakres i formy kontroli oraz nadzoru organów gminy nad działalnością organów sołectwa.

Art. 9

1. Zadania z zakresu obsługi administracyjno-organizacyjnej prowadzi właściwa miejscowo gmina.
2. Zadania związane z obsługą finansową prowadzi właściwy miejscowo wójt.

Art. 10

Sołectwa istniejące w chwili uchwalenia ustawy otrzymują osobowość prawną z mocy ustawy.

Art. 11

W ustawie z dnia z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie³ wprowadza się następujące zmiany:

1. w art. 3 ust. 3 pkt 5 otrzymuje brzmienie:
„5) sołectwa”

Art. 12

W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wprowadza się następujące zmiany:

³ Ustawa z dnia 24 IV 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz.U. RP z 26.02.2016 r., poz. 239).

1. skreśla się art. 36;
2. w art. 37b ust. 2 skreśla się zwrot „rady sołeckiej”

Art. 13

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2017 r.

Uzasadnienie

Instytucja sołtysa funkcjonuje w przestrzeni publicznej polskiej wsi od wieków. Urząd ten stał się jednym z najbardziej charakterystycznych składników zorganizowanego życia osiadłych społeczności wiejskich.

Sołtys pełni bardzo ważną rolę w społecznym życiu wsi. Jest nie tylko reprezentantem sołectwa, lecz także inicjatorem przedsięwzięć służących społeczności wiejskiej. Cieszy się autorytetem i społecznym uznaniem. Istotą wnoszonego projektu ustawy jest dowartościowanie i wzmocnienie pozycji sołtysa i rady sołeckiej.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz.U. nr 78, poz. 443, ze zm.) ustroj terytorialny RP zapewnia decentralizację władzy publicznej. Oznacza to, że ustroj nasz jest zbudowany na zasadzie przekazywania jak największej liczby kompetencji do wspólnot lokalnych, a ponadto siła państwa bierze się z przywiązania obywateli do wspólnot, w których zamieszkują. Jest bowiem oczywistym, że naturalną cechą człowieka jest dbałość o otoczenie, w którym mieszka i pracuje. W Polsce najmniejszą jednostką organizacyjną, na której żyją ludzie, jest sołectwo – tworzone na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. RP z 2016 r., poz. 446). Mieszkańcy sołectwa powinni posiadać prawo do aktywnego wpływania na jego funkcjonowanie i przekształcanie miejscowego środowiska. Dlatego należy w jednym akcie prawnym dookreślić sytuację prawną sołectwa oraz kompetencje sołtysa. Pozwoli to na wyeksponowanie roli sołectwa.

Proponowana ustawa zmierza do umocnienia ustroju sołectw poprzez dokładne wskazanie kompetencji organów sołectwa (zebranie wiejskie, sołtys) oraz umożliwienie gminom dokładnego wskazania mienia, którym dysponuje sołectwo. Jednocześnie wzmocnieniu ulega pozycja sołtysa, który dzięki nowym kompetencjom (art. 4 ust. 1 projektu) może uczestniczyć w obradach rady gminy. Należy także zauważyć, że sołtys – poza nowymi obowiązkami – wykonuje również szereg innych, związanych z reprezentowaniem mieszkańców sołectwa (np. organizuje i prowadzi zebranie wiejskie lub informuje mieszkańców o ogłoszeniach dotyczących jednostki samorządu terytorialnego). Dlatego też należy dookreślić rolę sołtysa oraz uwzględnić fakt, że wykonywane przez niego zadania mają charakter zadań publicznych. Stąd proponowana ustawa w art. 5 ust. 1 ustala, że rada gminy ustanawia zasady na jakich sołtysom oraz członkom rady sołeckiej będzie przysługiwała dieta lub zwrot kosztów podróży służbowej. Nadto w art. 5 ust. 2 projektu przewiduje się, że sołtysom niezależnie od diet i zwrotu kosztów podróży służbowych będzie

przysługiwało wynagrodzenie związane z pełnioną funkcją, w wysokości połowy wynagrodzenia minimalnego określonego na podstawie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę za każdy rozpoczęty miesiąc pełnienia funkcji. Pełnienie funkcji sołtysa będzie równoznaczna z przystąpieniem do ubezpieczenia emerytalno-rentowemu w związku z czym wynagrodzenie o którym mowa powyżej będzie stanowiło dodatek do ustalenia podstawy wymiaru emerytury.

Wyплаты te w żaden sposób nie będą wpływały na sytuację finansową sołectwa, ponieważ nie będą obciążały funduszu sołectkiego a pochodzić będą z budżetu państwa.

Wzmocnieniu roli sołectwa służy propozycja, wedle której sołectwa będą mogły działać tak jak organizacje pożytku publicznego, dzięki czemu lokalne wspólnoty będą miały szersze uprawnienia co do pozyskiwania pozabudżetowych środków na wykonywanie planowanych zadań.

Zgodnie z Rocznikiem Statystycznym Województw z 2014 r. liczba sołtysów wynosi 40 382. Biorąc pod uwagę zryczałtowane wynagrodzenie związane z pełnioną funkcją, wynoszący w skali miesięcznej połowę minimalnego wynagrodzenia, oraz wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę (w 2017 r. – 2000 zł brutto) koszty, które obciążą budżet państwa wyniosą 40 382 000 zł.

Projekt nie obciąży budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt ustawy nie jest objęty zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.